

ЗДОРОВ'Я І СУСПІЛЬСТВО

УДК 37.061:614-613.6

DOI 10.11603/1681-2786.2021.1.12137

О. Н. ЛИТВИНОВА¹, О. І. КАЧМАР²**ІНТЕРВЕНЦІЙНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ МОЛОДДЮ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я:
АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД**¹Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, м. Тернопіль, Україна²Чортківський міськміжрайонний відділ Державної установи «Тернопільський обласний
лабораторний центр МОЗ України», м. Чортків, Україна

Мета: з'ясувати ефективність впроваджених здоров'язбережувальних технологій вітчизняних програм охорони здоров'я та визначити пріоритетні напрями формування здорового способу життя на основі сучасного підходу до розвитку життєвих навичок молоді в Україні.

Матеріали і методи. Використано чинне законодавство України в галузі охорони здоров'я населення, накази та положення Міністерства охорони здоров'я України, методичні рекомендації для закладів освіти, затверджені Міністерством освіти і науки України. Методи дослідження: бібліосемантичний, соціально-гігієнічний, метод системного аналізу та прогнозування.

Результати. У дослідженні розглянуто проблему усвідомленого психоемоційного ставлення молоді до формування компетентності збереження здоров'я. Проведено аналіз впроваджених здоров'язбережувальних технологій та запропоновано сучасний підхід до їх реалізації на засадах системного розвитку і вдосконалення поведінкових дій.

Висновки. Розробляючи модуль формування здоров'язбережувальних компетенцій, потрібно виходити з того положення, що необхідний не сегментований вплив на кожний з компонентів, а системний підхід. Пріоритетною діяльністю для його реалізації стане перехід від пілотних проектів до охоплення на національному рівні – створення не кількісно, а структуровано якісної системи здоров'язбережувальних технологій з конкретними напрямками в усіх галузях соціального середовища. Необхідністю є не тільки розробка нових матеріалів, а й доцільніше використання вже наявних ресурсів – не варто недооцінювати багаторічні надбання в галузі превентивно-профілактичної діяльності. Потрібно виокремити та інтегрувати в сучасні технології ті життєво важливі цінності, актуальність яких не підвладна часовим рамкам і залишається пріоритетною до сьогодні.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: здоровий спосіб життя; життєві навички; компоненти здоров'язбережувальних компетенцій.

Основами законодавства України про охорону здоров'я визначено, що суспільство і держава відповідальні за рівень здоров'я молоді та повинні сприяти поліпшенню умов навчання, праці, побуту та відпочинку, вирішенню глобальних екологічних проблем, удосконаленню якості медичної допомоги і запровадженню здорового способу життя. Саме держава регламентує політику охорони здоров'я в Україні та забезпечує її реалізацію. Основу державної політики охорони здоров'я формує Верховна Рада України шляхом закріплення конституційних і законодавчих засад охорони здоров'я, визначення її мети, головних завдань, напрямів, принципів і пріоритетів, встановлення нормативів і обсягів фінансування, затвердження загальнодержавних програм охорони здоров'я [3].

Законодавство України здебільшого забезпечує необхідні правові засади для формування

здорового способу життя дітей та молоді. Достатню увагу здоров'ю молоді та тенденціям у поведінці підлітків стосовно власного здоров'я приділяють у програмі Європейського регіонального бюро ВООЗ «Здоров'я для всіх у ХХІ столітті», Міжгалузевій комплексній програмі «Здоров'я нації», Концепції Загальнодержавної програми «Здоров'я 2020: український вимір», результати впровадження яких розглянуто в монографії, підготовленій згідно з даними опитування учнівської молоді та керівників навчальних закладів в Україні, проведеного в межах міжнародного проекту «Health behavior school-aged children» (HBSC) – «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді України». У них наголошується на пріоритетності збереження здоров'я підростаючого покоління та необхідності визначення пріоритетів формування навичок здорового способу життя з урахуванням психоемоційних особливостей молоді під впливом соціального оточення.

© О. Н. Литвинова, О. І. Качмар, 2021

У даній статті розглянуто основні напрями, шляхи реалізації та очікувані результати впровадження заходів з профілактики захворювань, визначених у програмі та інших нормативно-правових документах. На основі системного аналізу даних визначено рівень достатності таких заходів та можливі інтервенційні підходи для повноцінного досягнення поставлених цілей в реаліях сьогодення.

Мета роботи: з'ясувати ефективність впроваджених здоров'язбережувальних технологій вітчизняних програм охорони здоров'я та визначити пріоритетні напрями формування здорового способу життя на основі сучасного підходу до розвитку життєвих навичок молоді в Україні.

Матеріали і методи. Використано чинне законодавство України в галузі охорони здоров'я населення, накази та положення Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України, загальнодержавні програми охорони здоров'я (програма Європейського регіонального бюро ВООЗ «Здоров'я для всіх у XXI столітті», Міжгалузева комплексна програма «Здоров'я нації», Концепція Загальнодержавної програми «Здоров'я 2020: український вимір»). Методи дослідження: бібліосемантичний, соціально-гігієнічний, метод системного аналізу та прогнозування.

Результати дослідження та їх обговорення. На сучасному етапі розвитку суспільства активізувалася увага до якості способу життя молоді, її поведінки і сприйняття самого поняття «здоровий спосіб життя». Варто зазначити, що молодь – найбільш активна соціальна група, яка визначається не тільки віковими межами, а й особливостями психіки, свідомості та поведінки. Також все більшого значення надавали ролі школи як соціального інституту, який формує повноцінну особистість з такими якостями і властивостями, як фізичне і моральне здоров'я, соціальна активність, відповідальність і високі естетичні ідеали. Тому у сучасних соціально-економічних умовах перед закладами освіти ставлять конкретне завдання – збереження і зміцнення соціально-психологічного здоров'я молоді.

Сучасна молодь виступає особливою соціальною групою. Вона формується із різноманітних соціальних угруповань суспільства і відрізняється особливими умовами життя, праці та побуту. Соціальні процеси, що відбуваються в суспільстві, здійснюють істотний вплив на всі сторони їхньої життєдіяльності, включаючи здоров'я. Соціальні потрясіння (стресогенність суспільства) обмежують розвиток підростаючого покоління, викликають порушення у формуванні здоров'я. Одним із важливих аспектів здоров'я є соціальне здоров'я. За медичним підходом це розуміють як оптимально-адекватні умови соціального

середовища, що перешкоджають виникненню соціально зумовлених захворювань, соціальної дезадаптації і визначають стан соціального імунітету, гармонійний розвиток особистості в соціальній структурі суспільства. З нашої точки зору, доцільно розглядати соціальне здоров'я як адекватну самооцінку власного «Я», самовизначення особистості в оптимальних умовах мікро- і макросередовища (сім'ї, вищому навчальному закладі, соціальній групі).

Відзначимо, що компетентність збереження здоров'я сучасною молоддю України є важливою структурною складовою її майбутніх компетентностей і являє собою інтегральну характеристику особистості, яка включає мотиваційно-ціннісний, когнітивний і діяльнісний компоненти, містить знання, вміння та установки, що визначають її здатність і готовність вирішувати поточні життєві завдання [8].

У сучасній науковій літературі сформовано такі критерії для оцінки рівня оволодіння компетентністю збереження здоров'я: когнітивний (характеризує знання студентської молоді про здоров'я, основні чинники, що позитивно і негативно впливають на її стан; розуміння значення здоров'я в її життєдіяльності); мотиваційно-вольовий (визначає місце здоров'я в ієрархії цінностей молоді, особливості мотивації в галузі культури здоров'я, а також характеризує ступінь її стійкості щодо здорового способу життя); інструментально-діяльнісний (дозволяє визначити рівень практичного оволодіння молоддю здоров'язбережувальними технологіями); емоційний (відображає оволодіння прийомами і методами регуляції емоцій та почуттів учасників освітнього процесу, пов'язаних із процесом навчальної взаємодії, розвитку емоційної сфери студентів, рівня їх стресостійкості); адаптивно-ресурсний (дозволяє виявити рівень функціонального резерву організму молоді, стану напруження основних регуляторних механізмів і рівень функціонування психофізіологічних систем) [7].

Таким чином, здоров'я – важливий чинник працездатності та гармонійного розвитку людського організму. Наявність виділених у структурі компетентності збереження здоров'я особистісного, мотиваційно-ціннісного, когнітивного та діяльнісного компонентів оснований на розумінні здоров'я як соціально-адаптивної цінності, яка передбачає врахування біологічної (досконалість саморегуляції в організмі, гармонія фізіологічних процесів, максимальна адаптація до навколишнього середовища), соціальної (міра працездатності, соціальної активності, діяльнісне ставлення до світу) і особистісної (стратегія життя молоді, її ціннісні установки, особистісні особливості) сутності молоді, що, у свою чергу, визначає вектор прямого і непрямого впливу на неї в освітній

інфраструктурі та дозволяє підвищити рівень її компетентності в питаннях формування здатності до самореалізації та саморозвитку, оптимальної адаптації і гармонійної взаємодії з навколишнім соціумом, збереження і зміцнення її здоров'я.

Система охорони здоров'я будь-якої держави є досить складною, зумовлена багатьма чинниками та детермінантами здоров'я, які охоплюють всі верстви населення. Розпорошеності ресурсів сприяє одночасне виконання великої кількості загальнодержавних та державних цільових програм у галузі охорони здоров'я, часто змістовно не пов'язаних між собою. Виконання заходів такої кількості програм не забезпечує їх організацію впровадження та подальшого контролю за ефективністю використання.

Дотепер усі стратегії та спроби побудувати єдину концепцію здорового способу життя спираються на визначені Міжгалузевою комплексною програмою «Здоров'я нації» (далі – Програма) заходи, спрямовані на реалізацію стратегічних пріоритетів України у галузі охорони здоров'я щодо профілактики хронічних неінфекційних захворювань, мінімізацію ризиків їх впливу, мотивацію населення до здорового способу життя, а також задоволення потреб населення в охороні його здоров'я та право громадян на доступну і якісну медико-санітарну допомогу.

Пріоритет Програми виокремлює міжсекторальний підхід у проведенні профілактичних заходів для усунення негативного впливу соціальних детермінант здоров'я, створення умов для збереження та зміцнення здоров'я населення, формування відповідального ставлення кожного до особистого здоров'я.

Єдиним успішним варіантом розв'язання проблеми передбачено вжиття заходів із профілактики та раннього виявлення захворювань, здійснення контролю за перебігом захворювань та попередження їх несприятливих наслідків, формування інтервенційної системи громадського здоров'я, мотивацію населення до здорового способу життя.

Проте досягнення визначеної мети Програми розв'язання проблеми можливе шляхом:

- розроблення стратегії з питань формування усвідомленого і відповідального ставлення населення до власного здоров'я та особистої безпеки;
- популяризації здорового способу життя та подолання стану суспільної байдужості до здоров'я нації;
- розроблення і впровадження новітніх технологій мінімізації факторів ризику захворювань та створення сприятливого для здоров'я середовища на основі даних новітніх наукових досліджень;
- підвищення якості кадрового забезпечення та рівня професійної підготовки фахівців з питань профілактики та раннього виявлення хвороб;

– запровадження системи моніторингу стану здоров'я органами виконавчої влади і місцевого самоврядування, працівниками закладів освіти та медичного обслуговування;

– проведення та застосування результатів сучасних інноваційних наукових розробок з обов'язковим створенням ефективної системи впровадження результатів наукових розробок у практику охорони здоров'я (так звана взаємодія зі зворотним зв'язком);

– проведення наукових досліджень зі збереження та зміцнення здоров'я населення шляхом формування громадської системи охорони здоров'я, первинної профілактики захворювань та вивчення негативного впливу факторів ризику і соціальних детермінант на здоров'я та шляхів його мінімізації.

Результати впровадження перерахованих заходів виконання Програми передбачають досягнення наступного:

– зниження рівня поширеності основних факторів ризику здоров'я, насамперед куріння, зловживання алкоголем, незбалансованого харчування, надмірної маси тіла, приймання наркотичних препаратів, низької фізичної активності, артеріальної гіпертензії тощо;

– зниження негативного впливу соціальних детермінант на розвиток хронічних захворювань;

– перетворення гігієнічного навчання та виховання населення на державну систему безперервного медико-гігієнічного навчання через сферу загальної та професійної освіти, охорони здоров'я, фізичного виховання, інших соціальних інститутів та засобів масової інформації;

– поступове впровадження у навчальних закладах усіх рівнів акредитації стратегії «Здоров'я через освіту» [4, 5].

Щодо способів реалізації основних постулатів Програми, то доволі тривалий час найпопулярнішою моделлю формування здорового способу життя було надання публічної інформації про здоров'я і негативний вплив шкідливих звичок. Вибір такої моделі базувався на твердженні, що основана на фактах інформація про шкідливі звички, біологічні, соціальні та психологічні наслідки їх вживання має добрий профілактичний ефект і що знання конкретних фактів приведе до однозначної відмови від шкідливих звичок. Реальний стан речей свідчить про певну неефективність такого підходу. Як результат, існує інше уявлення про те, яким чином можна досягти позитивних результатів у профілактичній роботі, його сформульовано та досліджено в працях вчених у галузі охорони здоров'я та дитинства.

Однією з успішних моделей, яка здобула визнання в багатьох країнах світу, де її впроваджено на державному рівні, є методика профілактики звичок нездорового способу життя на основі

навчання життєвих навичок, розроблена доктором Ботвіним (США). Основою для формування такого підходу став факт того, що профілактика ризикованої поведінки здебільшого інформаційними методами абсолютно не виправдала себе. З'ясувалося, що багатьом людям не достатньо знати про шкідливий вплив небезпечних факторів, пов'язаних із власним вибором і станом середовища на якість їх здоров'я. Необхідно ще й запобігати психологічним проблемам, які роблять їх вразливими до цього. Стало зрозумілим, що найголовніше у профілактиці нездорової поведінки – це підвищення рівня психологічної та соціальної компетентності людини, набуття навичок, які враховують її базові потреби, запобігають стресам, зміцнюють її так званий «поведінковий імунітет».

За визначенням ВООЗ, життєві навички – це здатність до адаптації, позитивної поведінки і подолання труднощів повсякденного життя. Вони необхідні для збереження здоров'я, дотримання особистої безпеки, власного розвитку та успіху.

Життєві навички також називають «психосоціальними», позаяк формуються вони за рахунок набуття психоінтелектуальних (самооцінки, усвідомлення цінностей, аналізу проблем, прийняття рішень, критичного мислення, креативного мислення), емоційно-вольових (самоконтролю, керування стресами, мотивації успіху, гартування волі) та соціальних (ефективного спілкування, асертивності, протистояння тиску однолітків, колективної роботи, лідерства, розв'язання конфліктів, емпатії, протидії булінгу та дискримінації) навичок.

Зокрема, основними прикладами життєвих навичок є адекватна самооцінка (Карл Роджерс – засновник теорії самооцінки визначає її як загальні уявлення про себе), асертивність, яка полягає у вмінні відстоювати свої права, вдало переконувати (А. Салтер – автор теорії і практики асертивності), навички протидії соціальному тиску (визначені в експерименті С. Мілгрема), навички управління стресом (за Гансом Сельє) та інші [2].

У результаті якісно сформовані життєві навички управління власним здоров'ям і життям дозволять кожній молодій особі стати соціально адаптованою до деструктивних та культурно-демографічних змін і забезпечувати індивідуальний розвиток на рівні вимог сучасного суспільства.

Беззаперечно варто застосовувати компетентнісний підхід до процесу формування здорових життєвих навичок і в подальшому збереження здоров'я як такого, що визначатиме можливий успіх сучасних молодих людей в перспективі. Застосування цього підходу забезпечить становлення, розвиток та вдосконалення наявних

навичок збереження здоров'я і визначить єдиний напрям діяльності в питаннях профілактики та зміцнення здоров'я як найвищої людської цінності.

Відомо, що в переліку сучасних ключових компетенцій (загальнокультурна, громадянська, соціальна, інформаційна та ін.) знаходиться і здоров'язбережувальна компетенція. Для формування здоров'язбережувальних компетенцій у осіб молодого віку необхідно знати структуру поняття «здоров'язбережувальна компетенція», під яким розуміють здатність мобілізувати систему знань, умінь, розумових і особистісних якостей, необхідних для формування в особистості мотивації до збереження здоров'я, а також умінь передбачати, запобігати або компенсувати втрату здоров'я для задоволення базових потреб людини. Основою здоров'язбережувальної компетенції є усвідомлення пріоритету здоров'я, турбота про здоров'я, яка є ціннісним фактором у житті людини. Оскільки в більшості трактувань поняття «компетенція» співвідноситься з діяльністю, то і визначає її діяльнісний характер узагальнених умінь у поєднанні з предметними вміннями та знаннями в конкретно визначеній галузі.

Загальний принцип інтервенційного підходу в формуванні компетенції збереження здоров'я чітко визначає її частиною сучасних ключових компетенцій, що включає компоненти і здібності, спрямовані на зміцнення та підтримку здоров'я, а саме:

1. Соціально-освітні компоненти здоров'язбережувальних компетенцій включають здатність формувати активну суспільну позицію «Я здоровий – значить в мене є усі можливості на успішну самореалізацію в житті», володіти знаннями із санітарно-гігієнічної культури поведінки та використовувати їх у повсякденній діяльності.

2. Соціокультурні компоненти здоров'язбережувальних компетенцій включають вміння формувати культуру здоров'я, харчування, поведінку та спілкування.

3. Когнітивні компоненти концепції збереження здоров'я передбачають теоретичну готовність до процесу збереження здоров'я та включають знання, за допомогою яких можна зміцнювати здоров'я, а також знання, необхідні для самоосвіти в аспекті збереження здоров'я.

4. Навчально-пізнавальні компоненти здоров'язбережувальних компетенцій включають вміння ефективно організовувати навчальну діяльність з точки зору розподілу навантажень і сил. Вони дозволяють формувати навички збереження здоров'я засобами навчально-пізнавальної діяльності, удосконалення способів складання індивідуальних планів життєдіяльності та навчання, оволодіти раціональними способами обробки інформації щодо збереження здоров'я.

5. Інформаційні компоненти здоров'язбережувальних компетенцій включають вміння аналізувати інформацію про шкоду та користь здоров'ю, усвідомлювати небезпеку впливу шкідливих поведінкових звичок, володіти знаннями норм здорового способу життя, правил поведінки в екстремальних ситуаціях, володіти інформаційною грамотністю у питаннях здоров'я (вміти аналізувати інформацію зі ЗМІ, нездорові тенденції, пов'язані з ризиками для власного здоров'я).

6. Компоненти особистісного вдосконалення здоров'язбережувальних компетенцій включають уміння володіти способами фізичного, духовного вдосконалення, елементами психологічної грамотності, емоційної саморегуляції, самопідтримки й самоконтролю; уміння підбирати індивідуальні засоби та методи для розвитку своїх фізичних, психічних і особистісних якостей. Сучасному поколінню молодих людей повинні бути притаманні такі якості, як відповідальність і результативність, самоконтроль, креативність і фізична тренуваність, адаптивність, оптимізм, прагнення до підвищення рівня власного здоров'я та збереження здоров'я оточуючих.

7. Комунікативні компоненти здоров'язбережувальних компетенцій включають уміння володіти безконфліктним, конструктивним спілкуванням, уміння слухати й чути, толерантне спілкування, спрямоване на збереження здоров'я.

8. Ціннісно-сміслові компоненти здоров'язбережувальних компетенцій включають здатність формування цінностей життя, здоров'я та довголіття, мотивацію до здорового способу життя, знання та застосування факторів позитивного впливу здорового способу життя на організм.

Усі компоненти структури здоров'язбережувальних компетенцій, безумовно, взаємопов'язані. Дослідження робіт із формування здоров'язбережувальних компетенцій дозволяє

зробити висновок, що це явище динамічне, адже здоров'язбережувальні компетенції не є сталим поняттям, і певна конкретна ситуація вимагає відповідного добору здібностей, якостей особистості, готовності підростаючого покоління до здоров'язбережувальної діяльності [1, 6].

Висновки

Розробляючи модуль формування здоров'язбережувальних компетенцій, потрібно виходити з того положення, що необхідний не сегментований вплив на кожний з компонентів, а системний підхід. Пріоритетною діяльністю для його реалізації стане перехід від пілотних проєктів до охоплення на національному рівні – створення не кількісно, а структуровано якісної системи здоров'язбережувальних технологій з конкретними напрямками в усіх галузях соціального середовища. Необхідністю є не тільки розробка нових матеріалів, а й доцільніше використання вже наявних ресурсів – не варто недооцінювати багаторічні надбання в галузі превентивно-профілактичної діяльності. Потрібно виокремити та інтегрувати в сучасні технології ті аспекти формування життєво необхідних навичок, актуальність яких не підвладна часовим рамкам і залишається пріоритетною до сьогодні.

Застосування інтервенційного підходу спрямовано на результат – формування сучасної перспективної молоді людини, здатної ефективно використовувати сформовані особистісні можливості для успішних соціальних відносин та впевнених дій в майбутньому.

Перспективи подальших досліджень полягають у перегляді національних програм збереження здоров'я та розробці пропозицій щодо удосконалення діючої системи охорони здоров'я в галузі профілактичної медицини відповідно до сучасних викликів та потреб суспільства.

Список літератури

1. *Життєва компетентність особистості* : науково-методичний посібник / за ред. Л. В. Сохань, І. Г. Єрмакова, Г. М. Несен. – К. : Богдана, 2003. – 520 с.
2. *Лісова Н. І.* Моніторинг стану роботи з формування здорового способу життя дітей та учнівської молоді (методичні рекомендації) / Н. І. Лісова, С. В. Лобова. – Черкаси : ЧОІПОПП, 2010. – 44 с.
3. *Основи законодавства України про охорону здоров'я* : Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2802-XII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – Ст. 19. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>.
4. *Про затвердження Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» на 2002–2011 роки* : Постанова Кабінету Міністрів України від 10 січня 2002 р. № 14 [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 14. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/14-2002-p#Text>.
5. *Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми «Здоров'я 2020: український вимір»* : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2011 р. №1164-р [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 1164-р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1164-2011-p#Text>.
6. *Соціальна обумовленість та показники здоров'я підлітків та молоді* : за результатами соціологічного дослідження в межах міжнародного проєкту «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді» : монографія / О. М. Балакірева, Т. В. Бондар та ін. ; наук. ред. О. М. Балакірева ; ЮНІСЕФ, ГО «Український інститут соціальних досліджень імені О. Яременка». – К. : Поліграфічний центр «Фоліант», 2019. – 127 с.

7. Харченко С. М. Критерії і рівні сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців аграрного профілю / С. М. Харченко // Вісник Черкаського університету. – 2018. – № 4. – С. 118–124. – (Серія: Педагогічні науки).
8. Шевченко О. В. Компоненти формування готовності студентів медичних вишів до збереження особистого здоров'я / О. В. Шевченко, Т. О. Белкова // Наукові записки. – 2018. – Випуск 166. – С. 153–157. – (Серія: Педагогічні науки).

References

1. Sohan, L.V., Yermakova, I.H., & Nesen, H.M. (2003). *Zhyttieva competentnist osobystosti: Naukovo-metodychnyi posibnyk* [Life competence of the individual: scientific-methodical manual]. Kyiv: Bohdana [in Ukrainian].
2. Lisova, N.I., & Lobova, S.V. (2010). *Monitorynh stanu roboty z formuvannya zdorovoho sposobu zhyttia ditey ta uchnivskoi molodi (metodychni rekomendatsii)*. [Monitoring the state of work on the formation of a healthy lifestyle of children and young students (guidelines)]. Cherkasy: ChOIPOPP [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia vid 19 lystopada 1992 № 2802-XII [Law of Ukraine Fundamentals of the legislation of Ukraine on health care of November 19, 1992 No. 2802-XII]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 4. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> [in Ukrainian].
4. Postanova KMU vid 10 sichnya 2002 №14 «Pro zatverdzhennya Mizhhaluzevoi kompleksnoi prohramy «Zdorovia natsii» na 2002-2011 roky» [Resolution of the Cabinet of Ministers of January 10, 2002 No.14 “On approval of the Intersectoral Comprehensive Program “Health of the Nation” for 2002-2011”]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 14. – Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/14-2002-p#Text> [in Ukrainian].
5. (2011). Rozporiadzhennia KMU vid 31 zhovtnia 2011 №1164-r «Pro skhvalennia Kontseptsii Zahalnodержавnoi prohramy «Zdorovia 2020: ukrayinsky vymir» [Order of the Cabinet of Ministers of October 31, 2011 No.1164-r «On approval of the Concept of the National Program» Health 2020: the Ukrainian dimension «]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 1164-r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1164-2011-r#Text> [in Ukrainian].
6. Balakiryeva, O.M., & Bondar, T.V. (2019). *Sotsialna obumovlenist ta pokaznyky zdoroviya pidlitkiv ta molodi: za rezultatsy sotsiologichnoho doslidzhennia v mezhakh mizhnarodnoho proektu «Zdorovia ta povedinkovi oriyentatsii uchnivskoi molodi»* [Social conditioning and indicators of health of adolescents and young people: according to the results of a sociological study within the international project “Health behaviour school-aged children”]. Kyiv: Polihrafichnyy tsentr «Foliant» [in Ukrainian].
7. Kharchenko, S.M. (2018). Kryteriyi i rivni sformovanosti zdoroviazberezhuvainoi kompetentnosti maybutnikh fakhivtsiv ahrarnoho profilu [Criteria and levels of formation of health-preserving competence of future specialists of agricultural profile]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu (Seriya: Pedagogichni nauky) – Bulletin of Cherkasy University (Series: Pedagogical Sciences)*, 4, 118-124 [in Ukrainian].
8. Shevchenko, O.V., & Byelkova, T.O. (2018). Komponenty formuvannya hotovnosti studentiv medychnykh vyshiv do zberezhenia osobystoho zdorovia. [Components of forming the readiness of medical students to preserve personal health]. *Naukovi zapysky (Seriya: Pedagogichni nauky) – Proceedings (Series: Pedagogical Sciences)*, 166, 153-157 [in Ukrainian].

INTERVENTIONAL APPROACH IN FORMATION YOUTHFUL COMPETENCE OF HEALTH CARE: ANALYTICAL REVIEW

O. N. Litvinova¹, O. I. Kachmar²

¹I. Horbachevsky Ternopil National Medical University, Ternopil, Ukraine

²Chortkiv city interdistrict Department of the State Institution “Ternopil Regional Laboratory Center of the Ministry of Health of Ukraine”, Chortkiv, Ukraine

Purpose: to find out the effectiveness of available technologies and identify priority areas for the formation of health maintaining competencies based on the development of healthy lifestyles of young people in Ukraine.

Materials and Methods. The current legislation of Ukraine in the field of public health, orders and regulations of the Ministry of Health of Ukraine, guidelines for educational institutions approved by the Ministry of Education and Science of Ukraine were used. Research methods: biblio-semantic, socio-hygienic, method of system analysis and prognostication.

Results. This research is considered on the problem of conscious psycho-emotional attitude of young people to the formation of health maintaining competence. It is performed the analysis of the implemented technologies of health maintaining is carried out and the modern approach to their realization on the basis of system development of life skills.

Conclusions. With developing modules for the formation of health competencies, it is necessary to follow a non-fragmentary impact on each of the components, but use a system approach. The priority for its implementation will be the transition from pilot projects to coverage at the national level - the creation not a quantitative but structure qualified system of health maintaining technologies with specific directions in all areas of social policy. The need is not only in the creation and development of new materials, but also in the appropriate using of existing

resources - do not underestimate the long-term achievements in the field of preventive activities. It is necessary to isolate and integrate into modern technologies those vital values, the relevance of which is not subjected to the time frames and remains a priority to this day.

KEY WORDS: **healthy lifestyle; life skills; health maintaining; components of health maintaining competencies.**

Рукопис надійшов до редакції 16.01.2021 р.

Відомості про авторів:

Литвинова Ольга Несторівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України; тел.: +38(0352) 52-72-33.

Качмар Оксана Іванівна – біолог санітарно-гігієнічної лабораторії Відокремленого структурного підрозділу «Чортківський міськміжрайонний відділ Державної установи «Тернопільський обласний лабораторний центр МОЗ України»; тел.: +38(03552) 2-16-42.